

Al. Florin Țene, între realitățile și poveștile vieții lui Alexandru Macedonski

FLORENTIN SMARANDACHE

Contradictoriu și controversat, răzvrătit și intolerant, turbulent și complexat, egocentrist și egoist, invidios și conflictual, pripit și tranșant, insolit și dificil, cu o operă în care platitudinile coexistă cu sclipirile geniale ca în paradoxism, Alexandru Macedonski este — indiferent din ce parte și perspectivă ar fi abordat — o personalitate fascinantă.

Opera sa literară, fie că este vorba despre poezie, proză sau teatru, articolele sale de critică sau programatice, pamfletele și analizele sociale și politice etc. pun în relief un artist pentru care Arta este

Rațiunea supremă a existenței, cea care dă sens și culoare existenței, iar, în speță, poetul, îngerul care aduce divinitatea în lume, pe care o înfrumusețează și înnobilează, armonizând-o.

Până a ajunge la această imagine, poetul “Noptilor”, al “Rondelurilor”, al “Cărții de Aur” etc. își construiește un arbore genealogic care să-i dea strălucire și prestanță. Într-adevăr, mama sa, Maria Macedonski, își avea originea “într-o veche și strălucită familie de peste Olt”, însă ascendența dinspre tată este totalmente fabulată: “Prin tată, neîntrecutul poet coboară dintr-o familie polonă care a domnit în Lituania și care își găsește originea din familia princiară din Biberstein, una dintre cele mai puternice de pe Rhin”.

În realitate, strămoșii poetului veniseră din sudul Dunării, pe la 1806. Bunicul poetului, Dimitrie, luase parte la mișcarea lui Tudor Vladimirescu și va fi, mai târziu, în 1841, condamnat în legătură cu conspirația lui Mitică Filipescu. Tatăl, Alexandru, ajuns

general și ministru de război în Țara Românească, a fost, în 1859, favorabil lui Al. I. Cuza, cu care va intra în conflict la scurt timp, pensionat de guvern (1863) și reintegrat (1869). Detaliile, în aceste cazuri, sunt relevante pentru unele trăsături de caracter ale poetului, pentru atitudinile sale războinice și turbulente.

La fel, cu o fantezie dezinvoltă și candoare, poetul va imagina un ciclu de studii nesuținut de nici un document: “Cam la 14 ani (...) părăsi clasa a V-a a liceului din Craiova și plecă în străinătate pentru a-și depune bacalaureatul la Geneva”, apoi “studie în Viena, în Geneva, la Universitatea din Pisa și Neapol...”.

În realitate, tânărul Macedonski absolvă, în 1869, patru clase de liceu, potrivit certificatului eliberat de directorul liceului din Craiova, G. M. Fontanin. Anul următor pleacă, într-adevăr, în străinătate, la Viena, și călătorește în Italia, prin orașelele amintite mai sus, unde, probabil, va fi audiat ceva cursuri, dar nu există nicăieri vreo mențiune în

acest sens. Cert este că, în 1871, se întoarce la Facultatea de Litere din București, dar nici în acest caz nu avem date că ar fi frecventat cursurile sau că ar fi susținut examenele.

Dacă, în ceea ce privește studiile, tânărul Macedonski rămâne în domeniul incertitudinii, deși fabulează frumos, atitudinea sa antidinastică se manifestă din plin. După satira "10 Mai", atacurile sale asupra dinastiei nou instaurate se întetesc, mai ales, în ziarul politic "Oltul", atât în poezie, cât și în publicistică. Din 1873, este urmărit de autorități, iar în 1875 este cercetat pentru câteva luni, ceea ce va produce o vie agitație în lumea politică și literară a vremii. Achitarea sa către tribunal este primită cu manifestații de simpatie.

Această revoltă și turbulență împotriva dinastiei și guvernanților, a politicienilor, mai limpede, îl va urmări întreaga viață, fapt care îi va provoca mari probleme și dificultăți de toate felurile, deși, în 1880, este decorat cu medalia "Bene Merenti", clasa I.

Acestora li se va adăuga și atitudinea sa literară. După debutul în ziarul “Telegraful român” din Sibiu (1870) și cu volumul “Prima Verba” (1872), poetul se vrea îndrumător de școală și înființează un obscur cenaclu “Junimea”, care, cu tot zgomotul pe care încearcă să-l facă, trece aproape neobservat. Doar revista “Luceafărul” (1880-1919) iese din “devălmășie”, de numele ei fiind legat primul val al simboliștilor.

Dar, mereu necugetat, de un egocentrism maladiv, după o lectură în cenaclul *Junimii* și relații protocolare cu Titu Maiorescu, Macedonski îl atacă vehement, ca și pe Alecsandri, de altfel, pentru că a acceptat premiul Academiei (1882).

Însă, cea mai crudă nedreptate i se face iconoclastului poet după apariția epigramei împotriva lui Eminescu (1883), pe care — și înainte, și după — îl va cataloga “un oarecare Eminescu”, “desființându-i poezia” ori de câte ori va avea ocazia. Reacția publică a fost violentă. Până și colaboratorii și prietenii îl

părăsesc, iar opera sa va fi trecută multe decenii într-un con de umbră nemeritat.

Trist e că talentatul poet nu se va opri aici, ci va continua cu atacuri și violențe verbale “campania” împotriva unor Caragiale, Coșbuc, Goga, Vlahuță, Șt. O. Iosif etc.

Și, totuși, deși pus la zid într-un pamflet (“Zaherlina în continuare”), Ovid Densusianu îl propune membru al Academiei (1918).

Bătrân și bolnav, Macedonski rămâne, însă, același spirit agitat, acuzând în stânga și-n dreapta, disculpându-se uneori, dar, cel mai adesea, preamărindu-se și exagerându-și valoarea literară.

De altfel, mai ales după 1910, poetul încearcă intrarea în literatura europeană, plecând la Paris și scriind versuri, proză și teatru în limba franceză, cultivând, așadar, relații cu scriitori și reviste din Paris, traducându-i sau elogiindu-i fără discernământ, așa cum o făcea și cu sine și opera sa, în orice împrejurare.

Acestea sunt doar câteva dintre fațetele personalității macedonskiene, desprinse din viața și activitatea poetului. Ele sunt, însă, infinit mai numeroase, la fel de antitetice și spectaculoase, ușor depistabile, atunci când nu sunt expres explicite, în “Veniți, privighetoarea cântă...”, cartea dedicată de dl. Al. Florin Țene acestui poet atât de greu de prins într-o formulă.

Desigur, cercetătorul-biograf încearcă să atenueze asperitățile și manifestările turbulente ale autorului “Noaptea de Decembrie”, punând în lumină o dimensiune biografică și literară unică, în care viața și opera se întrepătrund, se intercondiționează și se completează, creionând, într-adevăr, profilul celui mai important “opozant” al lui Eminescu în epocă, precum și a celui dintâi simbolist și teoretician al simbolismului românesc.

Credem că, după ampla monografie al lui Adrian Marino, ca și a paginilor dense și comprehensive ale lui Călinescu, Vianu, Vladimir Streinu, Caracostea sau

Mihai Zamfir, ca să cităm doar câțiva dintre exegeții lui Macedonski, cartea lui Al. Florin Țene este cea mai solidă și viabilă lucrare dedicată vieții și operei macedonskiene.

Chiar dacă autorul și-a propus — pentru facilitarea lecturii și o mai ușoară și directă apropiere de om și operă — să realizeze o *monografie romanțată*,¹ un roman de tip lovinescian, “Veniți, privighetoarea cântă...” este o veritabilă *relansare* a poetului “Noptilor” în spațiul public, un excurs, deopotrivă sentimental și critic, în universul atât de contradictoriu și controversat al celui care a putut spune despre Poetul Nepereche: “... nici un vers semnat de Eminescu nu e al acestui poet”.²

În configurarea lucrării sale, dl. Al. Florin Țene a parcurs întreaga operă macedonskiană, selectând —

---

¹ Al. Florin Țene a mai publicat un roman de gen, “La braț cu Andromeda. Viața scriitorului Gib I. Mihăescu între realitate și poveste” (2016), și promite să nu se oprească odată cu publicarea monografiei dedicată lui Macedonski.

² În “Forța morală”, an II, nr. 10, 6 ianuarie 1902.

din articole, proze, poezie, dramaturgie — cele mai importante și relevante momente, aspecte, atitudini etc. biografice și memorialistice, impunând un paralelism subtil între izolarea socială, damnarea și mizeria morală la care a fost supus omul Macedonski și înălțarea spre artă a creației sale.

Biograful vădește, de asemenea, un spirit critic lucid, dar și o înțelegere superioară a condiției și talentului subiectului său. Este, indiscutabil, mai mult decât meritorie aventura biografului în viața socială și politică a epocii, în istoria — mai ales artistică — a marilor orașe pe care Macedonski le-a vizitat, încercând să și le apropie, ca și bogăția de date și nume vehiculate în demersul său.

Desigur, există și fapte, lucruri și personaje inventate de biograf, dar acestea sunt inerente într-o *biografie romanțată* ca a d-lui Al. Florin Țene, el însuși un scriitor complex și nuanțat.

Am putea spune, împreună cu Adrian Marino, că Macedonski creează, în plan spiritual și social, un stil,

“o tipologie morală, făcută din miraj și himeră lucidă, voluptatea mistificării și totodată a demistificării, trăită alternativ ca o damnare, dar și cu profundă satisfacție ideală”, creionare a personalității macedonskiene pe care și dl. Al. Florin Țene o realizează la parametrii cei mai înalți — cu o bună doză de iubire și devoțiune, documentat și echilibrat, perfect racordat la scopul propus: acela de a-l înfățișa pe inadapabilul Macedonski prin propria aserțiune: “Poetilor nu li se poate pretinde să trăiască sufletește în viața reală. Este de ajuns că sunt, ca oameni, victimele ei”.³

---

³ În “Viața lui Alexandru Macedonski”, de Adrian Marino, Editura pentru Literatură, București, 1966.